

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. відділу докторантури та аспірантури

Олександр ВОЛКОВ

2024 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕОРІЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В МОРСЬКОЇ ГАЛУЗІ»**

Ступінь вищої освіти	доктор філософії
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	073 Менеджмент
Кафедра	«Економічної теорії та підприємництва на морському транспорті»

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія стратегічного управління в морській галузі» розроблена відповідно до освітньої програми підготовки доктор філософії «Менеджмент морської галузі»

Розробник: Голубкова І. А., д.е.н., професор

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри «Економічної теорії та підприємництва на морському транспорті» Національного університету «Одеська морська академія»

Протокол від «26» серпня 2024 р. № 1

Завідувач кафедри _____ Голубкова І.А.

Секретар кафедри _____ Яворська А.Ф.

Гарант ОНП _____ Сенько О.В.

1. Загальний опис навчальної дисципліни

Метою викладання дисципліни є оволодіння сучасними теоретичними основами стратегічного управління та практичними навичками прийняття стратегічних рішень в процесі управління діяльністю на фрахтовому ринку, засвоєння закономірностей розвитку інтеграційних процесів у світовому господарстві та підсилення ролі транспортного забезпечення ефективності підприємств морської галузі.

Основні завдання дисципліни: теоретична підготовка здобувачів і формування у них навичок у сфері стратегічного управління в морській галузі, здобуття теоретичних знань щодо стратегічного управління суб'єктами господарювання, практична підготовка здобувачів та формування професійних компетенцій.

Конкретними задачами викладення дисципліни слід розглядати оволодіння здобувачами:

- знати та розуміти концептуальні та методологічні знання в галузі чи на межі галузей знань або професійної діяльності
- чіткого оперування категоріями, принципами та правилами стратегічного управління підприємствами в морській галузі;
- змістом предмету та засобу теорії формування стратегічного управління підприємством;
- змістом предмету та засобу теорії формування стратегічного управління підприємством системою управління світовими підприємствами;
- здібністю оцінки основних напрямків розвитку структурних підрозділів підприємств в морській галузі;
- закономірностей формування основних параметрів стратегічного управління в морській галузі.

Передумови для вивчення освітнього компоненту: всі дисципліни загальноосвітньої та професійної підготовки магістра.

Програма курсу «Теорія стратегічного управління в морській галузі» сприяє засвоєнню універсальних і професійних компетенцій, що в свою чергу буде сприяти соціальній мобільності і успішності на ринку праці відповідно до міжнародних і національних вимог.

Програма складено відповідно до вимог освітньо-наукової програми «Менеджмент морської галузі» для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 Менеджмент.

Мова навчання: *українська, англійська.*

Статус дисципліни: *вибіркова.*

Навчальна дисципліна забезпечує набуття перелічених нижче загальних та спеціальні компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.

Компетентності:

- ЗК01. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК03. Здатність працювати в міжнародному контексті.
- ЗК04. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері менеджменту на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.
- СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у менеджменті і дотичних до нього міждисциплінарних напрямках.
- СК05. Здатність до організації та проведення інноваційних комплексних проектів, включаючи власні оригінальні дослідження, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику в менеджменті морської галузі.
- СК07. Соціальна відповідальність за результати стратегічних рішень в менеджменті морської галузі.

Програмні результати навчання:

- РН01. Глибоко розуміти загальні принципи та методи управлінських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері менеджменту та у викладацькій практиці.
- РН04. Планувати і виконувати наукові і прикладні дослідження з менеджменту та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми; складати пропозиції щодо фінансування досліджень та/або проектів.
- РН10. Демонструвати навички розв'язання системних проблем ефективного розвитку морської галузі за обмеженнями стійкого нарощування виробничого потенціалу на національному та підприємницькому рівнях.
- РН11. Здійснювати аналіз деталізованих, інноваційних, новітніх досліджень у сфері морської галузі. Діяти на основі знання, розуміння та уміння прогнозувати наслідки рішень в менеджменті морської галузі.

Кількість кредитів ЄКТС: 5

Форма підсумкового контролю: екзамен

2. Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Успішне завершення програми навчальної дисципліни «Теорія стратегічного управління в морській галузі» передбачає здобуття наступних результатів навчання за навчальною дисципліною:

знати та розуміти:

- концептуальні та методологічні знання в галузі чи на межі галузей знань або професійної діяльності;
- предметну сферу і методологічну основу стратегічного управління;
- перспективні наукові напрями розвитку стратегічного управління;
- технології та процедури формування цілей стратегічного управління;
- закони, принципи та механізми стратегічного управління;
- засади, механізми, методи та стилі стратегічного управління;
- основні засади та особливості стратегічного управління морської галузі;

вміти:

- започаткування, планування, реалізація та коригування послідовного процесу ґрунтовного наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності;
- критичний аналіз, оцінка і синтез нових та комплексних ідей;
- визначати стратегічні цілі управління діяльністю організації морської галузі;
- здійснювати стратегічну діагностику в процесі прийняття стратегічних рішень;
- будувати конкурентну карту ринку, виділяти ключові фактори успіху та розвивати конкурентні переваги організації в морській галузі;
- визначати конкурентоспроможність організації, її товарів, місткість ринку та проводити стратегічне планування діяльності на ринку морської галузі;
- застосовувати різні методи та інструментарій стратегічного для прийняття науково обґрунтованих управлінських рішень;
- ідентифікувати агентів стратегічних змін в організації та визначати шляхи подолання опору змінам;
- проводити аналіз та розробляти заходи щодо удосконалення організаційної структури і культури в процесі стратегічного управління морської галузі;
- застосовувати підходи різних стратегічних шкіл до формування чи

вибору стратегій морської галузі;

відповідальність і автономія:

- демонстрація значної авторитетності, інноваційності, високий ступінь самостійності, академічна та професійна доброчесність, послідовна відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності;

- здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення.

3. Програма, структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Навчальне навантаження (години)		
	Кількість аудиторних годин *	Лекції	Практичні (семінарські)
Розділ 1. Загальні основи управління стратегічними змінами			
Тема 1. Концептуальні засади теорії стратегічного управління	4	4	2
Тема 2. Рівні стратегічних рішень та типологія стратегій СК	4	2	2
Тема 3. Етапи стратегічного управління та особливості формування стратегій на морському транспорті	6	4	2
Тема 4. Стратегічний потенціал СК та формування її конкурентних переваг	8	4	4
Тема 5. Стратегічний аналіз зовнішнього середовища СК	8	4	4
Тема 6. Управління в умовах стратегічних змін	8	4	4
Разом за розділом 1	40	22	18
Розділ 2. Інструментарій, функції та технології стратегічного управління в морської галузі			
Тема 1. Портфельні стратегії та управління стратегічною позицією підприємств в морської галузі	4	2	2
Тема 2. Конкурентний статус СК	4	2	2
Тема 3. Генерування стратегій та умови їх реалізації	6	2	4
Тема 4. Ресурсно-компетенційна база стратегічних змін в морської галузі	6	2	4
Разом за розділом 2	20	8	12
Всього аудиторних годин	60	30	30

Самостійна робота (години) з них на виконання індивідуального завдання **	90
Загальний обсяг годин навчальної дисципліни	150

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми
1.	Концептуальні засади теорії стратегічного управління
2.	Рівні стратегічних рішень та типологія стратегій СК
3	Етапи стратегічного управління та особливості формування стратегій на морському транспорті
4	Стратегічний потенціал СК та формування її конкурентних переваг
5	Стратегічний аналіз зовнішнього середовища СК
6	Управління в умовах стратегічних змін
7	Портфельні стратегії та управління стратегічною позицією підприємств в морській галузі
8	Конкурентний статус СК
9	Генерування стратегій та умови їх реалізації
10	Ресурсно-компетенційна база стратегічних змін в морській галузі

5. Самостійна робота

Самостійна робота призначена для поглиблення, розширення і закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях. Вона допомагає набути навички самостійної роботи з довідковою, навчальною і науковою літературою, державними і галузевими стандартами; підвищити якість самостійної проробки здобувачами навчальної інформації шляхом її конкретизації і цілеспрямованості.

Види самостійної роботи:

1. Робота по опрацюванню лекційного курсу.
2. Робота по вивченню окремих розділів курсу, не висловлюваних при читанні лекцій (що задаються викладачем).
3. Виконання практичних розрахунків, заданих викладачем.
4. Підготовка до практичних занять.
5. Виконання індивідуальних завдань (розрахункової роботи).

Перелік тем, винесених на самостійне вивчення:

№ з/п	Назва теми
1.	Рівні стратегічних рішень та типологія стратегій підприємств в морської галузі
2.	Етапи стратегічного управління та особливості формування стратегій на морському транспорті.
3.	Стратегічний потенціал СК та формування її конкурентних переваг
4.	Стратегічний аналіз зовнішнього середовища СК.
5.	Оцінка можливостей розвитку внутрішнього потенціалу
6.	Види стратегічного управління.
7.	Портфельні стратегії та управління стратегічною позицією СК
8.	Генерування стратегій та умови їх реалізації.
9.	Стратегічні альтернативи і умови реалізації стратегії.
10	Ресурсно-компетенційна база стратегічних змін
11	Моделі і методи розробки загальних стратегій.
12	Організаційна культура та управління стратегічними змінами
13	Стратегічний контроль в процесі стратегічних перетворень СК.
14	Управління в умовах стратегічних змін.
15	Мотивація персоналу в процесі реалізації стратегії.
16	Методи визначення потреби і розподілу ресурсів, які необхідні для реалізації обраної стратегії
17	Порівняльний аналіз ресурсного потенціалу підприємства
18	Вибір позиції у конкуренції
19	Характеристика впливу різнорівневих стратегічних змін на підприємство. Ментальні моделі агентів стратегічних змін.

6. Методи контролю

Здобувачі опановують зміст навчальної дисципліни у наступних видах навчальної роботи: опрацювання лекційних матеріалів, підготовка до практичних занять, надання відповідей на тести з тем курсу; виконання практичних завдань, обговорення конкретних ситуацій на практичних заняттях; розв'язання задач.

Поточне оцінювання здобувачів здійснюється у вигляді демонстрації їх результатів навчання та оцінювання: усної відповіді на питання лекційного курсу; розв'язання задач, вправ, виконання певних розрахунків; виступ на практичних заняттях з рефератом, в дискусії.

Підсумковий контроль проводиться для оцінювання якості засвоєння навчального матеріалу дисципліни з урахуванням результатів поточного контролю. Форма підсумкового контролю: *екзамен*.

Методи демонстрації результатів навчання за навчальною дисципліною

№ п/ п	Результати навчання	Методи демонстрації
1	Знати та розуміти концептуальні та методологічні знання в галузі чи на межі галузей знань або професійної діяльності	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на заняттях, в дискусії
2	Чітке оперування категоріями, принципами та правилами стратегічного управління підприємствами в морської галузі	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях
3	Володіння змістом предмету та засобу теорії формування стратегічного управління підприємством	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях з рефератом, в дискусії
4	Вміти будувати конкурентну карту ринку, виділяти ключові фактори успіху та розвивати конкурентні переваги організації в морської галузі	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях з рефератом, в дискусії
5	Вміти застосовувати започаткування, планування, реалізація та коригування послідовного процесу ґрунтовного наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності	Розв'язання задач, вправ, виконання певних розрахунків, виступ на практичних заняттях з аналітичним оглядом, ессе
6	Вміти застосовувати критичний аналіз, оцінка і синтез нових та комплексних ідей	Розв'язання задач, вправ, виконання певних розрахунків, виступ на практичних заняттях з аналітичним оглядом, ессе
7	Знати основні риси світових і регіональних транспортних систем і тенденцій їх розвитку	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях з рефератом,

		в дискусії
8	Проводити аналіз та розробляти заходи щодо удосконалення організаційної структури і культури в процесі стратегічного управління морської галузі	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях з рефератом, в дискусії
9	Уміння застосовувати підходи різних стратегічних шкіл до формування чи вибору стратегій морської галузі	Розв'язання задач, вправ, виконання певних розрахунків
10	Уміти пояснити своєрідність України і тенденції її ринкових перетворень	Розв'язання задач, вправ, виконання певних розрахунків, виступ на практичних заняттях
11	Володіння закономірностями формування основних параметрів стратегічного управління в морської галузі	Розв'язання задач, вправ, виконання певних розрахунків, виступ на практичних заняттях
12	Знати основні риси світових і регіональних транспортних систем і тенденцій їх розвитку	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях з рефератом, в дискусії
13	Проводити аналіз та розробляти заходи щодо удосконалення організаційної структури і культури в процесі стратегічного управління морської галузі	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях з рефератом, в дискусії

7. Схема нарахування балів за навчальною дисципліною

Шкала оцінювання ВНЗ	Національна оцінка	Критерії оцінювання
А	відмінно	Здобувач проявляє особливі здатності, уміє самостійно добувати знання, без допомоги викладача знаходить і обробляє необхідну інформацію, уміє використовувати набуті знання й уміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні дарування й похилості
В	дуже добре	Здобувач вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно вирішує вправи й завдання в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначно

C	добре	Здобувач уміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; у цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є істотні, підбирати аргументи для підтвердження думок
D	задовільно	Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання й розуміння основних положень; за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких значна кількість істотних
E	достатньо	Здобувач володіє навчальним матеріалом на рівні вище початкового, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
FX	не задовільно	Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу

8. Питання для підсумкового контролю

1. Сутність поняття —стратегічне управління.
2. Стратегічне управління як галузь діяльності вищого керівництва організації.
3. Стратегічне управління як процес здійснення взаємодії організації з її оточенням.
4. Модель системи стратегічного управління.
5. Проектування організаційної структури та приведення її у відповідність до стратегії.
6. Поняття сучасного стратегічного управління.
7. Принципи аналізу і прогнозування стратегічних управлінських рішень.
8. Стратегія і стратегічне мислення в управлінській діяльності.
9. Алгоритм прийняття стратегічного рішення.
10. Основні принципи стратегічного управління.
11. Зміст і послідовність роботи осіб, які приймають стратегічні рішення.
12. Вимоги до якості та ефективності стратегічних управлінських рішень.
13. Стратегічне управління виробничою сферою (матеріальним виробництвом).
14. Стратегічне управління як галузь наукових знань.
15. Методологія і стратегічне управління.
16. Зміст і взаємозв'язок основних понять стратегічного управління.
17. Наукові підходи до здійснення стратегічного управління.
18. Бенчмаркінг як метод оцінки становища фірми на ринку.

19. Сутність концепції єдності життєвих циклів продукції і технології.
20. Система стратегічних змін.
21. Комплекс механізмів управління і його використання в стратегічному управлінні.
22. Основи економічного механізму стратегічного управління компанією.
23. Основи мотиваційного механізму стратегічного управління.
24. Зміст і порядок здійснення аналізу макросередовища.
25. Зміст і порядок здійснення аналізу конкурентів.
26. Зміст і порядок здійснення аналізу стейкхолдерів.
27. Ключові чинники успіху. Ідентифікація ключових чинників успіху.
28. Особливості реалізації стратегії підприємства.
29. Підсистема вищого керівництва компанії, її місце і роль у стратегічному управлінні.
30. Структура і компетенція органів управління при здійсненні стратегічного управління.
31. Якості і типи головного керівника в стратегічному управлінні.
32. Цільові та програмно-цільові підсистеми в стратегічному управлінні.
33. Функціональні підсистеми в стратегічному управлінні.
34. Основи розробки оргпроекту системи управління компанією.
35. Стратегічна піраміда диверсифікованої та вузькопрофільної компаній.
36. Корпоративні стратегії, їх сутність, особливості.
37. Ділові стратегії, їх сутність, особливості.
38. Функціональні стратегії, їх сутність, особливості.
39. Операційні стратегії, їх сутність, особливості.
40. Фактори, що формують стратегію, їх стисла характеристика.
41. Критерії необхідної стратегії, їх обґрунтування.
42. Підходи до виконання завдання з розробки стратегії, їх особливості, що виявляються в роботі.
43. Стратегія лідерства за витратами, характеристика особливостей.
44. Стратегія широкої диференціації, характеристика особливостей.
45. Стратегія оптимальних витрат, характеристика особливостей.
46. Сфокусована стратегія, що ґрунтується на низьких витратах, характеристика особливостей.
47. Сфокусована стратегія, що ґрунтується на диференціації продукції, характеристика особливостей.
48. Умови реалізації стратегій конкуренції та урахування ризиків.

49. Використання наступальних стратегій у конкурентній боротьбі.
50. Використання оборонних стратегій у конкурентній боротьбі.
51. Стратегії як форми конкурентної боротьби в бізнесі, дипломатії.
52. Стратегія вертикальної інтеграції і конкурентна перевага в бізнесі, характеристика особливостей.
53. Стратегія диверсифікації, характеристика особливостей (споріднені та неспоріднені галузі).
54. Стратегії продажу та ліквідації бізнесу, їх характеристика.
55. Корпоративні стратегії відновлення, економії та реструктуризації портфеля.
56. Стратегії транснаціональної диверсифікації, їх характеристика.
57. Комбіновані стратегії диверсифікації, їх характеристика.
58. Концепція інтернаціоналізації фірми і стратегічне управління.
59. Аналіз факторів конкурентної переваги за М. Портером.
60. Аналіз конкурентоспроможності фірми за Ж-Ж. Ламбертом.
61. Методи аналізу конкурентних переваг (SWOP, GAP), порядок їх використання.
62. Методи аналізу конкурентних переваг (LOTS, PIMS, Мак-Кінсі), порядок їх використання.
63. Міжнародні або глобальні стратегії, їх характеристика.
64. Стратегія лідерів галузі, їх характеристика.
65. Стратегії використання людського потенціалу, їх характеристика.
66. Зміст і послідовність роботи при аналізі конкурентних переваг.
67. Зміст і послідовність роботи при аналізі факторів ефективності нововведень.

9. Рекомендована література

Основна:

1. Стратегічне управління: конспект лекцій: навчальний наочний, уклад. Л. П. Артеменко. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2021. 342 с. URI : <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/45891>
2. Дикань В.Л. Стратегічне управління : навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 272 с.
3. Сич Є.М., Стасишен М.С. Стратегічний аналіз : навчальний посібник. Київ : Каравела, 2019. 319 с.
4. Бутко М.П. Стратегічний менеджмент: навчальний посібник. Чернігов: ЧНТУ, 2019. 376 с.

5. Авінаш К. Діксіт, Баррі Дж. Нейлбафф. Мистецтво стратегії. Львов: Видавництво Старого лева, 2020. 710 с.
6. Алан Лефлі, Роджер Мартін. Безпрограшна стратегія. Київ: Наш формат, 2018. 256 С.
7. Кофтун О. І. Стратегія підприємства: навчальний посібник. Львів: «Новий світ-2000», 2006. 388 с.
8. Примачов М.Т., Примачова Н.М., Пархоменко І.М. Управління економічною діяльністю суднохідних компаній / Під заг. ред. д.е.н., проф. М.Т. Примачова. Одеса: НУ «ОМА», 2016. 348 с.
9. Дергачов Є. В., Фіщук К. О. Методичні підходи до аналізу та оптимізації бізнес-процесів. Ефективна економіка. 2020. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8382>
10. Офіційний сайт журналу «Порти України». URL: <http://portsukraine.com/>

Додаткова:

11. Габ О. Особливості стратегічного управління розвитком морських портів України: Економічний аналіз: зб. наук. праць. ТНЕУ. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2018. Том 28. № 2. С. 213-219.
12. Таран-Лала, О. Сухорук, К. Особливості стратегічного управління підприємством. Одеса: Економіка та суспільство, 2021, № 25. С.231-238
13. Фоломкіна І. С. Особливості прийняття стратегічних рішень в умовах ризику та невизначеності. URL: <http://intkonf.org/ken-folomkina-is-jsoblivosti-priynyattya-strategichuch-rishenj>
14. I.A. Golubkova, O.V. Zakharchenko, O.M. Odintsov, S.B. Kolodynskyi, V.V. Travin. Analysis of approaches to forming teams in project management on the example of marine ship crew. Financial and credit activity problems of theory and practice 4 (31), 173-183 (2019) (Web of Science)
15. Golubkova I., Frasyuniuk T., Babachenko M., Yavorska A., Levinska T. Features of Formation of Basic Parameters of the Specialized Marine Transport Fleet. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2022. Volume 3(44). URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/download/3750/3585>.

10. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <http://www.mtu.gov.ua>.
2. Центр транспортних стратегій. URL: https://cfts.org.ua/news/2019/01/23/v_2018_godu_obyem_gruzoperevozok_sokratisya
3. Офіційне представництво Президента України. www.president.gov.ua

4. Урядовий портал www.kmu.gov.ua
5. Верховна Рада України www.rada.gov.ua
6. Журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток»
<http://www.dy.nayka.com.ua>
7. Стратегічне планування в регіонах Європейського союзу
<http://www.cor.eu.int/home.htm>
8. ЛігаБізнесІнформ. : <http://www.liga.net>.